1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел.: з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 55. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 23-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1963 15 ЦЕНТІВ — 15 CENTS TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 55. VOL. LXX.

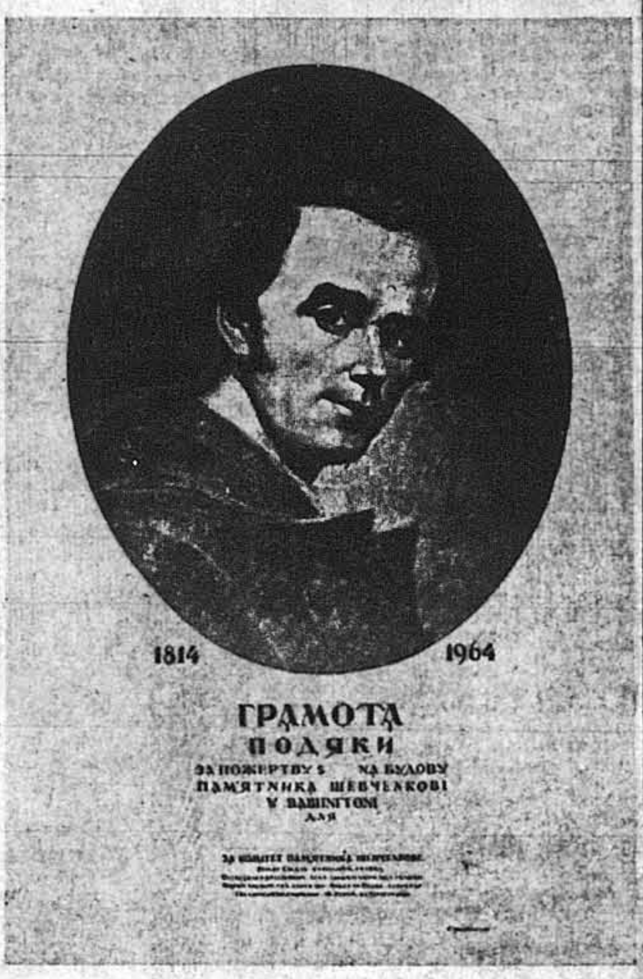
ПРЕЗИДЕНТ ОЧІКУЄ ВІДКЛИКАННЯ ВСІХ СОВЄТСЬКИХ ВІЙСЬК ІЗ КУБИ

СПОДІВАЄТЬСЯ, ЩО КОНГРЕС ЗМЕНШИТЬ ПРИБУТКОВІ ПОДАТКИ

Вашингтон. — Президент Кеннеді в дні 21-го березня звітував про свій побут на триденній конференції в столиці Коста Ріка — Сан Хозе і заявив, що в останніх тижнях коло 3 000 совєтських вояків виїхали з Куби. Президент сказав, що ЗДА сподіваються, що в найближчому часі з Куби виїдуть дальші транспорти совєтського війська. ЗДА чекатимуть до кінця березня, казав Президент, щоб побачити, чи совєтський прем'єр Нікіта Хрущов не потребує дальшої заохоти до того, щоб він забрав свої війська з кубинського острова. Давніше Президент оцінював совєтські війська на Кубі на 17 000, з теперішньої його заяви виходило б, що там ще є коло 14 000 совєтського персоналу. Президент сказав, що він є дуже вдоволений із конференції в Сан Хозе. Всі заступлені на тій конференції країни Центральної Америки і Панама „рішені самі оборонятися проти негайної небезпеки" від комунізму, але вони потребують допомоги, головним чином в ділянці економіки. „Латинські американці, — казав Президент, — у великій більшості готові працювати і складати жертви в боротьбі, якщо треба буде обороняти волю". Країни Латинської Америки не мають потрібних ресурсів і тому ЗДА повинні їм допомогти. І ЗДА обіцяли їм це здійснити. Президент висловив повну надію на те, що Конґрес на цій сесії ухвалить закон про зменшення прибуткових податків, щоб скріпити економіку ЗДА. Він ніколи не твердив, що перед нами економічна знижка, але він ще раз повторює, що коли Конґрес не зменшить прибуткових податків, що оживило б економіку країни, то в дальших місяцях, можливо в 1964-му році, може таки прийти економічна рецесія, згідно з теорією про економічні циклі. Президент заявив, що коли він буде в Німеччині цього року, то він не залишить Берліну і відвідає те місто, що є оточене комуністами опанованою територією. Президент відвідає і Італію, де буде в Римі, а може і в інших містах.

Президент мав відбути пресову конференцію о год. 4-ій по полудні, але пересунув її на год. 6-ту ввечері, коли більше людей могло його чути при радіових та телевізійних апаратах. Президент відбув подорож із Коста Ріка до Вашингтону впродовж рекордово короткого часу, перелетівши 2 500 миль без зупинки за 4 години і 23 мінут на джетовому літаку а бойові літаки Ф-105 супроводили Президентів літак, з яким летів теж літак-танкер, щоб доповняти пальне у випадку потреби. Президент був на військовому летовищі вже о 11:03 по полудні, де несподівано чекала на нього пані Кеннеді, яка вернулася з Ню Йорку, щоб в столиці привітати Президента, що вертав з триденної подорожі до Коста Ріки. Перед виїздом із Коста Ріки Президент виголосив промову до 10 000 маси костаріканців, між якими половину становили студенти. Перед промовою її текст роздано журналістам. Під час промови Президент пропускав деякі її місця, але Білий Дім заявляє, що Президент підтримує всю свою промову в тому тексті, який дістали журналісти. З інших справ Президент відповідав ще на запити в справі критики Конґресом секретаря оборони Роберта Мек Намари і сказав, що він сподівається що слідство в Сенатській Комісії виявить, що МекНамара мав слушність, коли зробив замовлення на нову зброю у фірмі Дженерал Дайнемікс, а не в фірмі Буїнґ. Президент назвав МекНамару „дуже відважною людиною", яка діє тільки в інтересі добра цієї країни. Президент заявив, що він нічого не знає про якесь ніби „співіснування" між Папою Іваном XXIII і Нікітою Хрущовим, як це міг би дехто думати після того, як Папа прийняв на приватній авдієнції зятя Хрущова Алексея Аджубея. На думку Президента наїзд на Кубу кубинських патріотів не приносять користи справі визволення кубинського народу з-під тиранії Кастра, яка має нагоду переводити репресії проти населення Куби. Останній рейд на військовий совєтський табір на на Кубі не відбувся із території ЗДА, — казав Президент. ЗДА роблять всі можливі зусилля, щоб бути першими в дослідах космічних просторів. Президент сказав, що це є дуже складна проблема відповісти на запити, що робили б ЗДА тоді, коли б СССР вдалося випродукувати таку зброю, що з космічних просторів можна б атакувати цю країну. Президент заявив, що ЗДА конче стараються, щоб дійти до контролі продукції атомової зброї, бо за кілька років атомову зброю матимуть 10 держав, а за кільканадцять років — 15 країн, і тоді важко буде втримати мир у світі і не допустити до нищівної атомової війни.

ПОСТУПОВО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ПЛЯНИ БУДОВИ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

1814 1964
ГРАМОТА
ПОДЯКИ
ЗА ПОЖЕРТВУ $ НА БУДОВУ
ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ
У ВАШИНҐТОНІ
ДЛЯ

Фотокопія (багато поменшена) „Грамоти Подяки", що її дає Комітет Пам'ятника Шевченкові усім тим громадянам, що склали на фонд будови пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні суму $25 і більше. Грамота виконана на перґаміновому папері, має кольоровий автопортрет Шевченка та напис у двох кольорах і буде без сумніву найбільш цінною пам'яткою для тих громадян, які собі на неї заслужили, як і їх нащадків. Грамоту дістануть також усі ті громадяни, які ще тепер складуть на фонд будови пам'ятника щонайменше $25, або доповнять до щонайменше такої суми свою вже внесену пожертву. Немає сумніву, що ця Грамота повинна пишатися на почесному місці в хаті кожної української родини.

Ню Йорк. — Пляни здійснення схваленого Конґресом ЗДА і підписаного Президентом закону про побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові у столиці країни, Вашинґтоні, входять у свою останню стадію здійснення, що буде достойним відзначенням вселюдської вартости і значення творчости найбільшого сина України, Тараса Шевченка, у 150-річчя його народження в 1964-му році. Справа дальшої акції для остаточного здійснення цих плянів була знову предметом нарад і розгляду Екзекутиви Комітету Пам'ятника Шевченкові, що відбулися тут у приміщеннях Наукового Товариства ім. Шевченка минулого четверга, 21-го березня, ввечері. В нарадах якими проводив екзекутивний директор Комітету Йосип Лисогір, крім нього взяли участь: секретар Комітету д-р Ярослав Падох, скарбник Ігнат Білинський, мистець Святослав Гординський, проф. Григорій Костюк, інж. Аполінарій Осадца, ред. Вол. Душник і ред. А. Драган. На нарадах у першу чергу розглянено законний бік справи — становище рішальних у справах пам'ятників у Вашинґтоні: столичної Комісії Плянування та Мистецької Комісії. Обидві Комісії вже в принципі затвердили проєкт пам'ятника, приготований скульптором Леонідом Молодожанином з Вінніпеґу та обраний окремим жюрі на конкурсі, як і обрану Комітетом площу в столиці на поставлення пам'ятника. Проте, обидві Комісії висловили деякі одаткові рекомендації, як щодо проєкту пам'ятника, так і запропонованого оформлення площі. Архітектурною сторінкою оформлення площі та поставлення пам'ятника займається у співпраці з п. Молодожанином архітект Родослав Жук Комітет і скульптор розглянули рекомендації Комісій і в найближчий вівторок, 26-го березня, скульптор, архітект і представники Комітету плянують відвідини у Вашинґтоні, щоб остаточно полагодити всі формальності та приступити практично до здійснення плянів. На жовтень цього року плянується врочистість дедикації площі, а пам'ятник буде поставлений, згідно з пляном, у першій половині наступного, 1964-го року. Продовжувано також дебати над плянами величавого відкриття пам'ятника, що буде получене з найбільшими врочистостями. Дата відкриття ще остаточно не встановлена, бо й не може бути встановлена, як довго ще остаточно не полагоджено всіх формальностей. Бо хоч і проєкт пам'ятника і площа та її оформлення вже затверджені, то остаточне затвердження цілости проєкту в його архітектурному завершенні буде винесене формально на засіданні Комісії Плянування в квітні ц.р. Тоді й почнеться приготування площі та підготова до будови і відкриття пам'ятника. На цей час плянується також пленарну сесію Комітету Пам'ятника Шевченкові, яка розгляне та остаточно вирішить опрацьовані вже тепер Екзекутивою Комітету пляни щодо відкриття пам'ятника, які знову будуть предметом нарад Екзекутиви в п'ятницю 29-го березня. На нарадах обговорено також ряд адміністраційних справ, зокрема продовжуваної збірки фондів та розсилки „Грамот Подяки" за більші пожертви. Підкреслювано, що загальна сума зібраних фондів, як і кількість жертводавців мусять бути максимальні в наших спроможностях, бо це в першу чергу буде найбільш переконливим доказом нашої пошани до Шевченка та нашої відданости його ідеалам. Звертається увагу, що завдання вшанування пам'яті Шевченка у 150-річчя його народження не може обмежитись до самої побудови пам'ятника, отже фонди потрібні не тільки на будову пам'ятника, але на вшанування і закріплення пам'яті Шевченка в найширших можливостях, включно із публікаціями його творів, евентуальне влаштування в столиці музею-бібліотеки його імені і подібне. Все це прийде на чергу після побудови пам'ятника та залежно від фондів, які будуть до розпорядження.

МИТРОПОЛИТ ЙОСИФ СЛІПИЙ ВВАЖАЄТЬСЯ МАЙЖЕ ПЕВНИМ КАНДИДАТОМ НА КАРДИНАЛА

Рим. — Агенція „Юнайтед Пресс Інтернешенел" у своїй кореспонденції з Ватикану 21 березня подає з добре поінформованих джерел вістку, що найближча Консисторія Католицької Церкви буде скликана в червні цього року та що в її результаті будуть найменовані нові кардинали, а між ними „майже певно" первоієрарх Української Католицької Церкви, галицький митрополит-ісповідник Йосиф Сліпий, звільнений 9-го лютого зі совєтської каторги, в якій він перебував 18 років. Уже раніші повідомлення про скликання Консисторії в короткому часі тепер актуалізує смерть кубинського кардинала Мануеля Артеґа і Бетанкурта 20-го березня ц.р. Колеґія Кардиналів складається тепер з 72 осіб, хоч у минулому році в цьому часі їх було 75. Передбачають, що Папа Іван XXIII змагатиме до збільшення кількости кардиналів до 100, але на найближчій Консисторії передбачається наменування тільки п'ятьох. „Майже певним кандидатом на одержання кардинальського капелюха на найближчій Консисторії є ВПреосв. Йосиф Сліпий, примас України, звільнений минулого місяця із 18-літньої совєтської каторги та ув'язнення" — подає аґенція АПІ, додаючи, що митрополит Сліпий вже перейшов на мешкання у Ватикані, яке раніше займав кардинал, якого вже немає між живими. Рішення на скликання Консисторії належить виключно до Папи. Друга, більша Консисторія, мала б відбутися вже після другої сесії Вселенського Собору, яка почнеться 8-го вересня ц.р. та закінчення якої передбачається перед кінцем цього року.

Розбився літак савді-арабського короля — не виключений саботаж

Ніцца, Франція — В минулу середу 20 ц. м. в Альпах, недалеко високої на 10.160 стіп гори, розбився особистий літак савді-арабського короля Савда, при чому згинули всі 18 осіб з почоту Савда, що ним летіли, плюс чотири американські старшини з залоги. Сам король Савд прилетів був цим самим літаком з Женеви до Ніцци з чотирма „легальними" дружинами та 16 дальшими жінками з свого гарему і гаремовою сторожею, щоб перевести який час на французькій Рівієрі. Після того цей великий турбо-моторовий літак британського типу „Комет" вартости 4.200.000. дол., вернувся до Женеви по решту королівського почоту, в якому, м. ін., були високі старшини й державні урядовці Савді Арабії. Літак несподівано влетів був в метелицю і ніби розбився об гору, летючи надто низько. Однак летунські фахівці виключають, щоб тамошні висококвaліфіковані летуни з британським капітаном летунства, як пілотом, могли так небезпечно обнизити лет, тим більше, що пілот весь час стояв в контакті з контрольними пунктами в Мілано і Ніцці. Тому італійські власті поділяють думку короля Савда, що причиною катастрофи був саботаж. Зголосився один італійський господар, який бачив, як літак загорівся у повітрі, очевидячки від якогось вибуху в ньому, після чого надзвичайно обнизив лет. Король Савд промовляв в минулу середу з цього приводу з свого 60-кімнатного помешкання в готелі „Негреско" в Ніцці через радіо, передане до Мекки, до савді-арабського народу. Літак був люксусово вивінуваний, з престолом і золотим посудом.

В ТОРОНТІ ВІДБУВСЯ СЕКРЕТАРСЬКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КУРС УНСОЮЗУ

Під час організаційно-секретарського курсу УНС в Торонті. На світлині внизу в першому ряді сидять зліва: В. Сохан, В. Дідюк („Вільне Слово"), ред. П. Волиняк („Наші Дні"), д-р С. Росоха („Вільне Слово"), д-р Я. Падох, Б. Зорич, п. Марія Спольська, о. проф. П. Хомин („Наша Мета"), п. Анна Стахова, мґр. Є. Мастикаш („Новий Шлях") і Іван Мельник. В другому і третьому рядах курсанти, поміж ними організатор Є. Омельченко (в плащі), який прибув на курс недужий, прямо з ліжка. Чимало курсантів на знімці немає.

В минулу суботу й неділю, 16 і 17 березня ц. р. в Торонті в приміщенні Канадійської канцелярії УНСоюзу при 297 Коледж ст. відбувся прискорений, окружний, організаційно-секретарський курс для секретарів і організаторів Торонтської округи. У курсі взяло участь рекордове число 35 учасників із 16 Відділів УНСоюзу, в 10 місцевостях. Деякі учасники курсу прибули з віддалі приблизно сто миль. Поміж учасниками були 12 секретарів Відділів, декілька предсідників та організатори, між ними два організатори окружні, Іван Мельник з Торонта, який водночас є головою Торонтської округи, та Є. Омельченко з Ґрімсбі. На окреме підмічення заслуговує приявність на курсі молодих союзових діячів, студентів коледжів з головою місцевого Студентського Клюбу І. Куриловим на чолі. Курс влаштувала Канадійська Канцелярія УНСоюзу та Окружний Комітет Відділів УНСоюзу. Курс вели д-р Ярослав Падох, гол. секретар, й його асистент в Гол. канцелярії, Володимир Сохан, при співпраці директора канадійських справ і гол. радного УНС, Богдана Зорича й голови Округи в Торонті, Івана Мельника. З нагоди курсу та приявности в Торонті представника Екзекутиви УНС відбулася пресова конференція, в якій взяли участь редактори місцевої української преси. В програму курсу входили доповіді та панелі про роди забезпеченевих грамот і їх пристосування до потреб забезпечених, про психологію і техніку забезпеченевої акції, національний та господарський аспект членства в УНСоюзі й докладний, хоч прискорений, вишкіл секретаря відділу УНСоюзу. Точніше справоздання з цього курсу буде подане в „Трибуні УНСоюзу", яка появиться в наступному тижні.

СТІВЕНСОН ПРИБУВ У СПЕЦІЯЛЬНІЙ МІСІЇ ДО ЕВРОПИ

СТАРАЄТЬСЯ ВИРІВНЯТИ РОЗБІЖНОСТІ МІЖ ЗАХІДНІМИ АЛЬЯНТАМИ

Париж. — Адлей Стівенсон, американський амбасадор в Об'єднаних Націях, колишній іллинойський губернатор і двічі кандидат Демократичної партії на президента, прибув в минулий четвер до Парижу, щоб у своїй подорожі по столицях Західньої Европи старатися вирівняти розбіжності, які в останніх трьох місяцях настали між західніми альянтами. Зараз того самого дня, коли він прилетів до столиці Франції, він мав довгу розмову з французьким міністром інформації Аленом Пейрефіттом в будинку американської амбасади, як також з американським амбасадором НАТО Томасом Фінлеттером і генеральним директором Виховної, Наукової і Культурної Організації (ЮНЕСКО) французом Рене Паге. Стівенсон залишиться у Парижі до наступної середи, після чого виїде до Лондону, Брюсселю, Бонну, Західнього Берліну і, мабуть, до Мадриду та столиці Марокка Рабату. В Парижі він конферуватиме також з французьким міністром закордонних справ Морісом Кув де Мурвілем, але він заперечив, наче б приїхав з ціллю мати авдієнцію у французького президента Шарля де Ґоля. Сам він заявив, що приїхав для розмов з французькими й американськими урядовими особами „в справах, які нас взаємно цікавлять" та що він „очевидно дуже зацікавлений почути безпосередньо думки французів щодо їх відношення до Об'єднаних Націй". Як відомо, Франція ставиться найкритичніше з інших великодержав до Об'єднаних Націй та, зокрема, відмовилась платити будь-що на військо Об'єднаних Націй в обширі Ґази на Середньому Сході та в Конґо. Однак Стівенсон підкреслив, що він не має заміру заторкувати справи фінансів Об'єднаних Націй. Стівенсон висловив надію, що його подорож „скріпить Атлянтійський союз". На цій підставі коментатори вбачають головну ціль цієї подорожі Стівенсона — старатися злагіднити чи зліквідувати розбіжності, які настали в західньо - альянтському таборі у проблемах атомової зброї для держав НАТО, британсько - американського порозуміння в цій справі з грудня мин. року, неґативної позиції Франції у відношенні до членства Британії в Европейській Економічній Спільноті і т. п. Між Францією і З'єдиненими Державами настав з отих причин деякий холод, дармащо керівні чинники ЗДА й Франції вминають будь-які безпосередні закиди чи обвинувачення. Але президент Кеннеді кількакратно публічно підкреслює необхідність якнайбільшої згоди між західніми альянтами і Стівенсон має діяти по цій лінії — коментують західні газети його місію.

Ізраїль вимагає репресій проти німців, що працюють для війська Єгипту

Ерусалим. — На надзвичайному засіданні ізраїльського парляменту, „кнессету", що відбулось в минулу середу 20 ц. м., всіма голосами за винятком комуністичних прийнято резолюцію, яка закликає Німецьку Федеративну Республіку заборонити своїм громадянам, щоб вони працювали для вивінування Об'єднаної Арабської Республіки в атомово-ракетну зброю масового винищування. В Ізраїлі, але також в Німеччині та в Об'єднаній Арабській Республіці велике схвилювання викликало виявлення німецькою і швайцарською поліцією терористичної акції, стосованої жидами у відношенні до різних німецьких учених, які працюють в західньо-німецьких та швайцарських лябораторіях на службі Об'єднаної Арабської Республіки.

Кастро критикує Хрущова за поведення в справі ракет на Кубі

Париж. — Спеціяльний кореспондент паризького щоденника „Ле Монд" перевів сьомигодинну розмову з кубинським прем'єром Фіделем Кастром, в якій той комуністичний ватажок гостро критикував Хрущова однаково за привезення на Кубу совєтських ракет, як і за забрання їх відтіль. Кастро ствердив, що Хрущов накинув Кубі ракети, заявивши, що вони потрібні там „для скріплення міжнародного комунізму". Однак сам Кастро признав, що він не знав і не знає дійсної причини, навіщо Совєтам потрібні були їх ракети на Кубі. А втім, він ще гостріше критикує Хрущова, що той обіцяв Америці забрати з Куби геть ракети, не спитавши передтим про думку самої Куби. „Ми не є сателіти" — заявив Кастро і запевняв, що „всі кубинці" були такі сердиті на Хрущова, що коли б Хрущов був приїхав тоді на Кубу, то він, Кастро, був би „вдарив його в ніс". З'єдинені Держави, на думку Кастра, „шантажували" минулої осени Совєтський Союз і не треба було піддатися було тому шантажеві, тільки виявити „твердість" перед якою ЗДА певне були б завернули. В усякому разі, повторив Кастро, не треба було приймати рішення без попередньої згоди збоку Куби, Проте Кастро не погоджується також з Мао Тсе-тунґом щодо сили ЗДА і запевняє, що „імперіялісти не є паперовим тигром". Кастро далі певний, що ЗДА переведуть наїзд на Кубу, але він і його кумпани „готові померти, щоб врятувати революцію".

Конференція УВАН у ЗДА буде присвячена історії змагань за пам'ятники Шевченкові

В неділю, 24-го березня, о 6-ій годині веч. Українська Вільна Академія Наук у ЗДА влаштовує у своєму приміщенні Пленарну Конференцію, присвячену історії достойного вшанування пам'яті свого генія Тараса Шевченка. Конференція відкриється доповіддю Юрія Лавріненка про Шевченківський рух, далі передбачена доповідь Евгена Блакитного і Вадима Павловського про проєкти пам'ятників Шевченкові, з оглядом історії конкурсів проєктів і обговорення їхніх мистецьких наслідків від початку до останніх днів. На Конференції будуть подані інформації про унікальний примірник „Кобзаря" Шевченка 1860 р. з поправками, зробленими самим автором. Під час Конференції будуть виставлені зразки проєктів пам'ятників Шевченкові, включаючи і проєкти пам'ятника у Вашинґтоні, та унікальний примірник „Кобзаря".

В АМЕРИЦІ

● **Шведський князь Бертіл** був присутній в Ню Йорку, коли почали будувати шведський павільйон на площі Світової Виставки в 1964—1965 роках. Проєкт цього павільйону проєктували два шведські архітекти. Павільйон Швеції матиме назву „Творча Швеція".

● **З урядових кол** повідомляють, що коло 200 американців незаконно відвідали Кубу в двох останніх роках, хоч Державний Департамент заборонив від січня 1961 року їздити до Куби, хіба що хтось мав би окремий пашпорт із дозволом їзди до того острова. Американці їдуть до Куби через Мехіко, де користають із кубинських літаків.

● **Дехто гадає**, що пробні атомові експльозії є причиною цьогорічної гострої зими. Але Бюро погоди подає, що 80 років тому була ще гостріша зима у Філядельфії, бо пересічна температура від грудня до лютого виносила тоді 29.9 ступня, а цього року дещо менше, бо 28.4%. І снігу цього року було менше, як в деяких давніших роках. Цього року у Філядельфії нападало 20.5 цалів снігу у згаданих місяцях, а 1904—1905 роках снігу було там 43.8 цаля.

У СВІТІ

● **В Японії** є тільки 3,711 державних і приватних середніх шкіл, при чому тільки за два роки 1947 і 1948 народилось там 2,500,000 дітей. Ото ж шкільні власті страшенне утруднюють доступ до середніх шкіл, куди треба складати дуже важкі іспити. Японські діти, кандидати до середніх шкіл, можуть спати найвище 4 години на добу, якщо хочуть правильно підготовитись до іспиту.

● **В Ірані** заборонено курити закордонний тютюн і цигарки під важкими карами в'язниці. Заборонено теж імпорт будь-яких закордонних тютюневих виробів. Держава старається таким способом поправити свій торговельний і платничий баланс та водночас підсилити патріотизм іранців, щоб привикали тільки до рідного тютюну.

● **Підсовєтські жиди** в цьому році знову не будуть мати на свої свята традиційної маци. Головний рабін у Москві повідомив минулої суботи зібраних в тамошній синаґозі 400 жидів, що совєтські власті рішили не випікати маци в державних пекарнях. Окремі особи можуть пекти мацу приватно, якщо мають муку, — але найбільша практична трудність у тому, що одна кухня припадає в совєтських помешканнях на кілька родин різних визнань.

● **Південно - в'єтнамські** політичні втікачі в Камбоджі, які були причетні до невдачних атентатів на президента Південного В'єтнаму Нґо Дінґ-дієма, твердять, що ще в цьому році буде скинеоний його диктаторський і реакційний режим. Нехіть Нґо Дінґ-дієма до соціяльних реформ і демократичних вольностей є одною з головних причин, чому комуністи втішаються в південно-в'єтнамському населенні симпатіями.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Атлантійський обшир

Сесія постійної Ради Атлантійського Союзу (НАТО) в Парижі, яка почалася в середу цього тижня, знову зактуалізувала найважливіші проблеми нинішнього часу, що ними є: хронічна холодна війна, потреба єдности західнього світу, теперішні розбіжності в ньому, змагання Франції до власної атомової зброї і її нехіть включити цю зброю до НАТО, роля Британії на прикордонні Америки й Европи, роля Америки як лідера Атлантійського Союзу, взаємозалежність відродженої західньоевропейської економічної сили та суто політичних справ. Все це справи, від яких залежить — буквально — „бути - не - бути" вільному світові. Тому вони становлять стрижень усіх турбот західніх державних керівників, і тому вони не сходять із сторінок щоденної преси.

Засідання Ради НАТО в минулу середу було наперед коментоване, як терен, на якому Британія пробуватиме злагіднити свої напружені відносини з Францією. Для цієї цілі заповіджено виїзд туди британського міністра закордонних справ лорда Гюма. Однак, мабуть, час ще не назрів, щоб обидві сторони могли забути про прикрощі, породжені виступами французького президента де Голя проти Британії, як держави, яка „не надається" до повноправного членства в Европейській Економічній Спільноті. Огірчений своєю поразкою в цій справі, британський уряд задемонстрував колючками, які самі по собі маловажні, але внесли нове подразнення: стримання відвідин княжни Маргарити у Парижі, проголошення в британському державному радіо розмови з головою французького революційного підпілля, колишнім прем'єром Жоржем Бідо. Тому з черги також задемонстрував де Голь, не делегувавши нікого з вищих урядовців назустріч британському міністрові і доручивши своєму міністрові закордонних справ абсентуватись на тому засіданні. Лорд Гюм все ж виголосив велику промову, в якій закликав до єдности всі держави - членів Атлантійського Союзу і обороняв при цьому ідею колективної атомової потуги в рямцях НАТО. Йдучи назустріч французьким тенденціям, лорд Гюм виступив також проти того, щоб З'єдинені Держави залишались єдиним посідачем і диспонентом атомової зброї в Атлантійському Союзі, ба навіть уперше домагався, щоб командантом атомових з'єднань — спершу летунських, а згодом також морських — був европейський старшина. Але основним мотивом його виступу була неподільність атлантійського обширу, як політичного й стратегічного поняття.

Ані Америка, ні Британія не переконають Франції де Голя, щоб вона вирікалася дальших зусиль розбудувати свою атомову зброю. Це справа не тільки амбіції і престижу Франції, але й її розумового арґументування, що Західня Европа повинна мати також таку власну атомову силу, яка відстрашувала б Москву від її агресивних замірів. І тому Москва, яка тішиться теперішніми суперечками між партнерами НАТО, найбільш вороже ставиться до атомових плянів Франції і нацьковує проти Франції всі арабські та інші країни у зв'язку з французькими ядровими експериментами в Сагарі. ЗДА не зберегли свого атомового монополю і не збережуть своєї первісної післявоєнної позиції в Европі, як єдиний власник і контролер атомової зброї в НАТО. Але на цьому вільний світ, а в ньому і Америка та Европа, не втратять. Збереження єдности фронту — це сутня річ. Наради в Парижі напевно скріплять атлантійський фронт. Очевидно, що ці наради в НАТО не розв'яжуть проблем і що треба для цього нових дальших зусиль. До ряду таких намагань належить і виїзд до Західньої Европи амбасадора ЗДА в ОН Адлея Стівенсона, який буде намагатися скріпити західній фронт приверненням в ньому повної згоди.

Слуги безбожного режиму

Протягом уже майже двотисячолітньої історії християнства священиків і єпископів визначувано завжди, як слуг Бога, виконавців волі і завдань збудованої Христом Церкви. А проте, і в давніх часах і тепер бувало не раз, коли в ризи служителів Церкви вбиралися люди для того, щоб служити не Богові, а дияволові.

Яскравим прикладом переходу на становище слуг безбожного комунізму можуть бути деякі особи із проводу Русскої Православної Церкви, зокрема ж висилані за кордон члени делеґацій чи місій цієї Церкви. Попадаючи за кордони СССР, репрезентанти Русской Православної Церкви й інших Церков Совєтського Союзу послуговуються фальшем і неправдою, щоб прикривати і виправдувати всіма можливими способами комуністичний режим за його екстермінаційну супроти віруючих людей політику.

Що так воно є, могла переконатися американська публічна опінія з виступів членів делеґації совєтських Церков, що протягом останніх трьох тижнів, як гості американської Крайової Ради Церков, відбували поїздку по різних містах ЗДА. В склад цієї делеґації входили архиєпископ Нікодим, віденський православний єпископ Філарет, репрезентант Вірменської Церкви єпископ Паркев, архипресвітер Віталій Боровой, один із православних обсерваторів на Вселенському Соборі в Римі, і священик А. Стоян від Союзу Євангелистських Християн-Баптистів.

Зустрічаючись з представниками різних протестантських церков й американського громадянства на терені ЗДА, усі ці не раз дуже високі представники християнських Церков в СССР рішуче заперечували наявність будь-якого антирелігійного тиску й переслідування під комуністичним режимом. Всюди і безперервно, наче вивчені папуги, вони твердили, що в СССР повна свобода віроісповідання, що кожен громадянин може належати там до тієї Церкви, до якої хоче, що віруючі окремих Церков не зазнають ніякої дискримінації у щоденному й громадському житті. Всупереч усім фактам, подаваним навіть совєтською пресою, ці архиєреї і церковнослужителі твердили, що большевицький режим не замкнув досі ні одної церкви, що якби й були такі випадки, то це діялося з власної волі віруючих і церковних проводів. На запити в справі позамиканих богословських шкіл і академій, совєтські церковники відповідали, що недавно справді таки замкнено дві школи, але сталося це з причин . . . фінансових. Якщо йшло про будову нових церков, то члени совєтської церковної делеґації відповідали, що їх тепер будується багато коштом вірних, але вони не могли назвати хоч би однієї збудованої протягом останніх двох років церкви.

А вже найбільш єхидні були відповіді совєтських церковників на запити про ліквідацію Української Католицької Церкви і знищення її ієрархів, ставлені у зв'язку із звільненням Митрополита Сліпого. Факт фізичного знищення українських єпископів в совєтських тюрмах і концтаборах вони збули мовчанкою. Щождо Митрополита Сліпого, то визнали за слушний вирок на нього в 1947-му році, заявляючи, що він був засуджений за „злочини супроти Совєтського Союзу", і що це „справа держави, а не Церкви". Коротко кажучи, совєтські церковники вмили руки, як колись Пилат, над мучеництвом Митрополита Сліпого і не виявили у відношенні до нього і замучених большевицьким режимом єпископів навіть крихітки уже не християнського, але хоч би людського співчуття. До такого морального занепаду дійшли ці слуги безбожного комуністичного режиму, що називають себе — слугами Церкви!

С. Гординський

ДО ПРОБЛЕМИ СОЦРЕАЛІЗМУ В МИСТЕЦТВІ УКРАЇНИ

(2)

Про те, що це забезпечення „вільного розвитку" проведено адміністративними методами і терором, обидві москвички не згадують, але цим хвалиться якийсь Я. Затенацький у своїй вступній статті до альбому „Українське образотворче мистецтво" (Київ, 1956); він пише, що це комуністична партія „допомогла розгромити буржуазних націоналістів та формалістів на фронті образотворчого мистецтва".

Такими методами був запроваджений в українському мистецтві соцреалізм. Це була перемога адміністрації, поліції, а не мистецтва. Мистецтво залишилося на ласці елементу, складеного з різних партійних кар'єристів, у культуру яких не вірив навіть Ленін[2]. Мистецтво і взагалі українська культура терпіли тут подвійно: вони були переслідувані не тільки за свої культурні цінності, що з якихось причин були не всмак партійним недоукам, а й за свій національний характер. Відомо ж, що боротьба проти „буржуазного націоналізму" велася тільки в Україні й інших підбитих країнах, а в самій Росії цієї проблеми не існувало, навпаки, все російське було гідним наслідування було мірилом вартостей для всіх інших народів. Зовсім у цьому пляні — вищости російської культури — написана книга про українське совєтське мистецтво, яку мимоційно згадували. З обурливою нахабністю її авторки-москвички господарюють в українському мистецтві, клясифікують його, оцінюють та подають ідеї і директиви, так ніби тут ішло про справи якоїсь московської области. Вони на всі лади намагаються зробити значними творами різну макулятуру, тільки тому, що ті твори збігаються з партійними постановами й потребами, а найбільше тому, що вони наслідують російське мистецтво. Для них неважливо що багато ними описуваних і хвалених творів „не позбавлені поважних професійних хиб, які в основному зводяться до слабого рисунка і мутного кольориту". Цілу добу сталінського терору в українському мистецтві збуто в цілому виданні одним - однісіньким реченням, мовляв, „розвиткові історичного жанру в українському мистецтві перешкодив „культ особи", який не дав мистцям правильно побачити й оцінити ролю народних мас".

Фактично, соцреалізм в Україні був закріплений у сталінській добі і Большая Енциклопедія (вид. 1939 р.) у статті про українське мистецтво могла тільки ствердити, що „шляхи українського мистецтва раз на завжди визначив Сталін". Для з'ясування того, якими шляхами йшло насаджування соцреалізму в Україні, ми дозволимо собі навести кілька цитат з каталогу Шостої Української художньої виставки, що відбулася в Києві в 1953-му році. Отож, у вступі там читаємо:

> Ця виставка знаменує собою величезне творче піднесення, яке є наслідком більшовицького керівництва нашої комуністичної партії, наслідком непримиренної боротьби проти українського націоналізму й формалізму на фронті мистецтва.
>
> Українські націоналісти в різних формах всіляко шкодили розвиткові радянського малярства, вони штовхали художників на різні манівці формалізму, обґрунтовуючи то орієнтацію на буржуазний Захід, то шуканням нібито національних форм.
>
> Бойчукісти подавали українських робітників та селян в таких самих формах і костюмах, як це робили стародавні візантійські майстри. Закам'янілі фігури, українські костюми часів гетьманів та українських старшин повинні були, на думку художників цього напрямку, відбивати національні особливості мистецтва.
>
> Ряд українських художників своєю творчістю служили гетьманщині, петлюрівщині. Візьмімо, наприклад, такого великого майстра графіки, як Нарбут. Він працював над оформленням українських гетьманських гербів, костюмів, грошових знаків. Він навіть гральні карти зробив „українськими", подавши українських гетьманів замість королів, українських полковників замість валетів, полковниць замість дам.[3]
>
> Але, не зважаючи на скажені спроби українських націоналістів розкласти наше радянське образотворче мистецтво, в боротьбі проти українського націоналізму й формалізму, - під мудрим керівництвом більшовицької партії росли наші кадри, молодь на художньому фронті, перевиховувалися старі кадри.
>
> Після історичної постанови ЦК ВКП(б) від 23 квітня 1932 року, після листопадового пленуму ЦК КП(б)У 1933 року, на художньому фронті почалася дійсна перебудова. Були остаточно викриті, націоналістичні формалістичні роботи окремих художників.
>
> Для радянських художників-малярів, графіків, скульпторів України — питанням виключної важливости є питання про національну форму. На цьому питанні намагалися „заробити собі капітал" українські націоналісти, які робили спроби поставити китайський мур між російськими та українськими радянськими художниками. Геніяльні слова тов. Сталіна про національну форму і соціялістичний зміст вони намагались перекрутити, замінити націоналістичною формою і буржуазним змістом.
>
> Національна форма — це не націоналістична форма . . . Питання про національну форму розв'язується соціялістичним реалізмом. А це в сумі дає монолітні полотна про життя Радянської України, як країни, що будує під геніяльним керівництвом тов. Сталіна — могутню соціялістичну культуру.

Ми навели цю довгу цитату із вступу до каталогу тому, що вона якнайкраще ілюструє страх большевиків перед усім українським, а з другого боку — методи їх боротьби з українським мистецтвом. Ми знаємо, що після того як Сталін пішов у відставку, згадувати його перестало бути добрим тоном. З музеїв і видань позникали його портрети і присвячені йому картини, а поети, які, головно в другій половині 30-их років, мусіли починати кожну свою збірку одою до „генія людства", повикидали всі ті оди на смітники. А все ж визначення совєтської енциклопедії про те, що Сталін раз на завжди визначив шляхи українського мистецтва, хоч і не було передруковане, але й не було заперечене і залишилося без ніяких змін. Тінь ця тяжить над українським мистецтвом і досі, хоч українські мистці намагаються всіма способами вирватися з кліщів того сталінського соцреалізму.

У всіх країнах світу поза засягом совєтської домінації справу популярного, всім зрозумілого мистецтва розв'язано просто: дати кожному те, чого хто хоче. Для цього на Заході існує ряд фахівців-ілюстраторів, які оперують чисто реалістичним стилем і мають великий успіх у журналах, що появляються мільйоновими тиражами. Але вони самі не вважають себе нічим іншим, як ілюстраторами, бо знають, що проблеми мистецтва зовсім інші: знаходити співзвучність свого індивідуального і неповторного „я", свого внутрішнього світу, із світом дооколачним.

В цім шуканні буває багато похибок, недоробленостей, невдач і, навіть, дивацтва, але ті вершкові твори мистецтва, що їх створено, залишаються блискучими перемогами людського духа над матерією. І це неправда, що широкі маси такого мистецтва не розуміють і не хочуть. Виставку експресіоніста Ван Гоґа в Ню Йорку кілька років тому оглянуло 830 000 людей за платними вступами. І тут виринає питання: що ті маси народу притягало до того зовсім антиреалістичного мистецтва? Вони напевно шукали на виставці не реального зображення природи, а чогось іншого: у квітах, краєвидах і, навіть, у намальованих черевиках Ван Гоґа вони шукали його власний образ космосу, висловлений чисто мистецькими засобами барви. Тим часом колір (те саме, що мелодія в музиці) в соцреалістичному мистецтві ніякої ролі не грає, бо, як писав журнал „Мистецтво" (єдиний на всю Україну, і то присвячений здебільшого театрові), всі кольористи світу неспроможні були б дати хоч одну картину соціяльної вартости . . .

[2] „Чого нам бракує для побудови соціялістичної держави? Нам бракує культури, культури між провідниками, культури між комуністами" (Цит. за доповіддю А. Луначарського „Роля пролетарської держави в пролетарській культурі", 1934).

[3] Цікаво тут відмітити, що Маркс у своїй статті про свободу преси обороняв Рембрандта за те, що свої релігійні фігури одягав він не в клясичні, а в голляндські національні костюми.

М. Прокоп

„ДЕ СТОЇМО?"

Під такою назвою влаштувала 6-го березня цього року американська телевізійна станція „Колюмбія Бродкестінґ Компані" одногодинний дискусійний форум своїх кореспондентів з різних столиць світу. Метою форуму, що відбувався майже точно в десяті роковини смерти Сталіна, було дати оцінку становища Америки і вільних народів у порівнянні із станом в 1953 р.

Між іншими, дискутанти однозгідно висунули такі два погляди: 1) Хоч під тиском прагнень поневолених народів совєтської імперії режим Хрущова мусів дещо поступитися і ліквідувати найбільш разючі риси сталінізму, в зовнішній політиці цей режим аґресивніший і небезпечніший, як був попередньо, 2) Керівні кола західнього світу, зокрема Америки, не ставляться надто серйозно до аспірацій поневолених Москвою народів, і то навіть тоді, коли принагідно проголошують урочисті декларації. Щоб зілюструвати цю думку, один з учасників дискусії, Деніел Шор, який тепер перебуває в Берліні, поставив точку над „і". Він сказав, що не тільки обидва останні уряди ЗДА не вірили й не вірять у голосну колись „політику визволення", але що в неї не вірив і сам її ініціятор, Джан Фостер Даллес, і коли вписав він це гасло у виборчу плятформу в 1952-му році, то зробив це саме з огляду на вибори. Ніхто з учасників форуму Шорові не заперечив.

Звичайно, Деніел Шор не відкрив Америки ні для кого із заінтересованих народів, зокрема для українців. Проте не заперечене іншими дискутантами твердження Шора має свою вимову. Насамперед тому, що з „політикою визволення" еміґрації народів совєтської імперії таки зв'язували багато надій, а також тому, що, не зважаючи на ввесь прикрий досвід, серед тих еміґрацій ще зустрічаються тут і там чимало уявлень, ілюзій, наївних сподівань, а то й прямо мітів, отже своєрідний психологічний комплекс, що його в Америці називають "wishful thinking."

Чи це значить, що треба взагалі викреслити Америку і інші вільні країни з плянувань української самостійницької політики? Зовсім ні. Але це значить, що для всіх сторонніх сил треба в українському визвольному процесі знайти відповідне місце, розцінити ті сторонні сили в певній перспективі і, передусім, їх добре пізнати та зрозуміти їхні власні інтереси, які вони в першу чергу мусять боронити. Щойно на тлі такого пізнання треба шукати місця, яке в них може займати Україна.

Це є основні правди, але впродовж нашої історії ми проти них не раз важко грішили.

Звичайно, потопаючий хапається й бритви, і тому можна зрозуміти тих українських діячів нашого минулого, які шукали допомоги в одного нашого сусіда проти другого, або, як це було недавно, будували свої пляни на розрахунку, що ворог (Німеччина) нашого ворога (Польщі чи Росії) мусить бути обов'язково нашим приятелем. Життя жорстоко посміялось над такими сподіваннями.

На наше оправдання треба сказати, що такими ілюзіями жили свого часу не тільки українці. Такий обережний і вирахуваний у порівнянні з іншими слов'янами народ, як чехи, довгий час тужив за Росією, уважаючи її за свого традиційного приятеля лише тому, що вона була ворогом німецького імперіялізму. Тим часом на ділі вийшло зовсім не так. Правда, кажуть, що серед деяких чеських політиків на еміґрації і досі не перевелось русофільство. Але хіба недавня німецька лекція переконала всіх українців? Це — окрема тема.

Тут же йде про те, щоб, на тлі згаданої телевізійної дискусії, усвідомити ті межі, в яких вільні народи можуть підтримати боротьбу українського народу за державну незалежність. Візьмімо, для прикладу, Америку, точніше її Уряд. Ми не повинні забувати, що він, насамперед, зобов'язаний дбати про безпеку і інтереси американської нації. Цю безпеку американці боронять не тільки на узбережжях північноамериканського континенту, але також у багатьох країнах світу, з якими Америка пов'язана оборонними договорами. Американські українці, як і вся наша еміґрація, намагаються переконати Уряд ЗДА, що кордони його безпеки сягають також у Східню Европу, отже і в Україну. В цьому багато правди. Але не завжди так думають у Вашинґтоні, уважаючи, що їм краще видно, на чому в першу чергу спирати безпеку Америки.

Але справа не тільки в нашому розумінні державних інтересів Америки. Коли ми хочемо шукати місця цієї великої держави в українському визвольному плянуванні, мусимо також пам'ятати, що, хоч Америка дуже могутня, її можливості обмежені. Про це виразно говорив президент Кеннеді у розмові з журналістами з нагоди дворіччя свого урядування у Білому Домі. През. Кеннеді казав, що коли його вибрали президентом ЗДА, він не уявляв того, що Америка може тільки частинно впливати на розвиток подій у світі, і що є терени, які взагалі лишаються поза її впливом.

Нарешті, мусимо пам'ятати про географію, власне про геополітику. У зв'язку з останніми внутрішніми конфліктами в західньому і східньому бльоках, на місце цих двох бльоків зарисовуються обрії трьох, а може навіть чотирьох силових центрів світової політики: 1) вільні народи у проводі з Америкою, але з широкою автономією континентальної Західньої Европи, яка має не тільки претенсії, але й силу, зокрема економічні ресурси, стати окремим центром, хоч, очевидно, в союзі з Америкою, 2) Москва зі своїми европейськими сателітами й тими сателітами в Азії, що їх вона у спорі з Китаєм зуміє для себе захопити, 3) Китай з азійськими сателітами і, принаймні покищо, альбанським мостовим причілком в Европі. До цих трьох чи чотирьох центрів у ближчий час тяжітимуть т. зв. невтральні Африка, Індія чи Латинська Америка, доля якої видається перспективно, зрештою, дуже непевною.

Не тільки з огляду на географічне положення, але також в розумінні керівників західньої політики, Україна, подібно, зрештою, як Білорусь, Прибалтика чи Польща, належать до чужого їй ворожого, передусім в духово-культурному відношенні, совєтського, точніше, російського імперіяльного комплексу. Це має далекойдучі наслідки і для можливостей Америки підтримати політичні аспірації України до незалежности, і для самої визвольної боротьби українського народу.

Якщо йде про першу справу, то, незалежно від згаданих меж, роля вільних народів, зокрема Америки, для дальшого розвитку долі українського народу і інших народів совєтської імперії все ж таки велика. Це добре розуміють у Москві. Інакше там не піднімали б такого галасу, як це було з приводу святкування 22 січня в Конґресі ЗДА. Зайво тут арґументувати, що такі атаки, а вслід за тим і праця українців в Америці, завдяки якій тут так широко святкують роковини української самостійности, мають дуже велике значення для підсилювання самостійницьких процесів самого народу в Україні.

Проте, роля цих актів обмежена. Ані вони, ані будь-які партійні плятформи чи обіцянки щодо України, головно передвиборчі, зовсім не значать, що такі завдання ставить собі закордонна політика ЗДА. Це повинні точно усвідомлювати вільні українці, і вони також повинні дбати про те, щоб цю правду передати народові в Україні.

Таке усвідомлювання поставить у нас справу ролі Заходу, зокрема Америки, для процесу усамостійнення України, у властиві виміри. Знаючи, що можна від кого очікувати і на що рахувати, український народ і вільні українці у світі не плекатимуть ілюзій, не житимуть у світі оман тоді, коли чужинці говорять про Україну приємні речі, і не зазнаватимуть чорного розчарування тоді, коли сторонні сили діятимуть інакше, як ми хотіли б.

Але ще більше значення таке усвідомлення ролі сторонніх сил у визвольному процесі має для того, щоб поставити у властиву площину саму боротьбу народу в Україні. Справа в тому, що, незалежно від коньюнктури чи деконьюнктури для української справи, наш народ мусить жити в умовах, в яких він перебуває, і мусить боротися, якщо не хоче дати себе знищити.

Безперечно, зовсім невірно було б розглядати його боротьбу відірвано від решти світу. Навпаки, його боротьба тісно пов'язана з широкими процесами, що відбуваються серед інших народів, зокрема в самій совєтській імперії, з національними й соціяльними аспіраціями тамошніх народів. Але підметом і співвирішальним фактором у цих процесах український народ може стати тільки тоді, коли він сам проявить доволі фізичного й духового спротиву панівній системі поневолення. Тоді з нами рахуватимуться і на Заході.

Вол. Безушко

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ В ПОЕЗІЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(1)

Відношення Шевченка до росіян

Особисті прикмети Тараса Шевченка уможливили йому не тільки видержати заслання, а й чимало написати та намалювати.

Карло Брюллов, Сергій Аксаков, родини Толстих і Репніних, Жемчужніков і ще дехто належали до його добрих приятелів. Дуже позитивно оцінювали Шевченкову творчість М. Добролюбов і Чернишевський. В. Бєлінський змінив свою оцінку, і то так далеко, що визнав Шевченка винним супроти царя і писав, що Шевченко на заслання заслужив — хоч інкримінованих Шевченкові творів не читав. Іван Турґенєв бачив у Шевченкові тільки борця за суспільну свободу та предвісника революції.

Царат для Шевченка символізував панщинний режим, а також гнобителя підбитих Москвою народів, в тому числі й українського. Петро Перший завоював Україну, а Катерина Друга ще й ввела там панщину. Шевченко в „Осії Глава XIV" писав:

> Вкраїно,
> Мій любий краю неповинний!
> За що тебе Господь кара,
> Карає тяжко?
> За Богдана
> Та за скаженого Петра,
> Та за панів отих поганих
> Докраю нищить, — покара!
> (1859)

Про Петра і Катерину він писав у „Сні":

> Се той Перший, що розпинав
> Нашу Україну,
> А Вторая доконала
> Вдову-сиротину. (1844)

Хмельницького обвинувачував Шевченко в тому, що це він започаткував руїну України, уклавши союз з Московщиною. В „Розритій могилі" назвав його „нерозумним сином". У „Стоїть в селі Суботові" сягнув поет ще глибше, пишучи:

> Отаке то, Зиновію,
> Олексіїв друже!
> Ти все оддав приятелям,
> А їм і байдуже!
> Кажуть, бачиш, що все — то те
> Таки було наше,
> І що ми тільки наймали
> Татарам на пашу
> Та полякам . . .

Відомо, що росіяни заперечували (дехто з них робить це й тепер) існування української національности. Поет заповів наше національне визволення:

> Встане Україна
> І розвіє тьму неволі,
> Світ правди засвітить,
> І помоляться на волі
> Невольничі діти! . .
> („Суботів", 1845)

Шевченко вірив, що Україна буде вільною

Народ часів Шевченка ще добре пам'ятав українську державність, а саме Гетьманщину: ще зберігалася зброя тих часів, портрети гетьманів, їхні будівлі. Спомини про Коліївщину, Гайдамаччину, провідники якої ставили собі завдання привернути Гетьманщину, були ще живі в околицях нашого поета.

Бронислав Залеський писав про Шевченка („Річник Історично - Літературного Товариства", Париж 1866 р.): „Шевченко був внуком одного з гайдамаків, що носив у своїй гарячій крові ненависть до польської шляхти і мріяв про встановлення української незалежности, але в цей самий час він був по стороні Польщі" (цитує Хінкулов). Інший поляк Я. Гордон („Шість років в Оренбурґу і Уральську", по-польському, Липськ 1865) писав: „Я довго говорив з ним (з Шевченком — В. Б.) про все. Незалежна Україна була ціллю його роздумів, і він серйозно думав про революцію" (Хінкулов, Тарас Шевченко, ст. 214). Недарма ж поет писав:

> В своїй хаті своя правда
> І сила і воля.

А ще й проголосив:

> Нема на світі України,
> Немає другого Дніпра,
> А ви претеся на чужину
> Шукати доброго добра.
> („І живим і мертвим")

Він закликав земляків:

> Свою Україну любіть.
> Любіть її... Во врем'я люте,
> В остатню тяжкую минуту
> За неї Господа моліть.
> (1847 — 1858)

У „І виріс я на чужині" читаємо:

> Здається, кращого немає
> Нічого в Бога, як Дніпро
> І наша славная країна"
> (1848)

І по смерті згадуватиме поет Україну, як це він писав у передсмертнім творі:

> Або над Стиксом, у раю,
> Неначе над Дніпром широким,
> В гаю — предвічному гаю,
> Поставлю хаточку, садочок
> Кругом хатини насаджу...
> Дніпро, Україну згадаєм,
> Веселі селища в гаях,
> Могили-гори на степах. (1861)

Для України Шевченко вимагав незалежности.

Шевченко і Козаччина

В початках Шевченко мав глибоку симпатію до Козаччини і також згадував Гетьманщину, коли то Україна користувалася волею. Пізніше догледів помилку Богдана Хмельницького в його союзі з Московщиною. Був також тієї думки, що Мазепа програв під Полтавою через те, що не замирився з хвастівським полковником Палієм. Писав, що Гетьманщина передала нам тільки кайдани. Виринає нова ціль. Україна чекає на свого Вашинґтона „з новим і праведним законом" („Юродивий", 1957). Вашинґтон є тут символом усамостійнення колонії.

Та Шевченко залишив нам заклик не забувати й плекати козацькі прикмети, і так прямувати до національної незалежности. З великою симпатією згадує поет запорожців:

> А що то за люди
> Були тії запорожці —
> Не було й не буде
> Таких людей. (1857)

У „Хіба самому написать" згадував:

> Та іноді старий козак
> Верзеться грішному усатий,
> З своєю волею мені
> На чорнім вороні-коні! (1849)

Цього козака слід добре запам'ятати, як заклик до власної збройної сили.

СВЯТО КРУТ В БАЛТІМОРІ

Рік - річно Українська Громада урочисто згадує день молодечого героїзму й самопосвяти української молоді під Крутами на заранні відродженої Державности.

Цьогорічні святкування того дня в Балтіморі носили характер особливого пієтизму до крутянських героїв тим, що свято це організувала місцева Українська Студентська Громада про співучасті інших молодечих організацій, як СУМ та Пласт. І це переборання нашою молоддю організації цього свята є дуже характеристичне тим, бо дає запоруку тяглости традиції Української Державности та необхідности боротьби за її здійснення.

В неділю 3-го лютого в обох українських церквах були відправлені урочисті Богослуження за душі поляглих героїв, які були попереджені патріотичними проповідями священиків.

Ввечері в місцевій залі ІВКА відбулася урочиста Академія, цілий тягар організації якої взяла на себе Студентська Громада.

Заля була художньо декорована. Задня стіна була прикрашена блакитною драперією, на тлі якої висів лавровий вінець та яснів напис: Герої Крут не вмруть! 1918.

Академія почалась виконанням американського гимну, після якого студенти Ал. Траска виголосив вступне слово.

Святочну доповідь мав студент Олег Булавка. Треба з цілою об'єктивністю сказати, що доповідь ця була під кожним оглядом добра. Продумана, добре сконструйована, виголошена з чуттям доброю українською мовою, зробила на всіх присутніх помітне враження. І ті, які пережили ті події, і молодь, яка вступає на свій життьовий шлях, були введені в хід тогочасних подій, зриву нації та оборони підвалин свойого державного будівництва.

Після цього виконано різноманітну художню програму, яку здійснювали виключно молоді сили і треба сказати, на досить високому рівні.

Студ. Марія Хмілевська з чуттям відіграла на фортепіяні Брамса — Інтермеццо А-моль; ст. Рана Мацюрак при акомпаніяменті студ. Оксани Мацюрак добре проспівала кілька пісень в укладі О. Бобикевича.

Пластунка Леся Пісецька бадьоро продеклямувала поезію П. Талана „Крути"; пластун Богдан Притула проказав вірш „Крути" пласт. сен. Гарасевича. Один з наймолодших пластунів Юрко Зелинський з завзяттям деклямував Л. Полтави — Україна наша Батьківщина.

Юний СУМ виконав містерію „На полі слави". Наприкінці виступив учень УМІ Богдан Булавка і відіграв на фортепіяні з чуттям „Єлегію" М. Лисенка.

Свято закінчилось співом національного гимну.

З присмністю треба відзначити, що публіки зібралось повна заля.

Українська Студентська Громада в Балтіморі організацію цього свята вповні довела свойого організаційного хисту та патріотичного наставлення.

Л. П.

ДОПОВІДЬ ПРО КОНВЕНЦІЮ АМЕРИКАНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО Т-ВА

В грудні 1962 р. відбулася в Шикаґо Конвенція Американського Історичного Товариства, в якій взяло участь дванадцять українських істориків. Про цю конвенцію і про відбуті там дискусії українських істориків - науковців з американськими доповідачами та про особисті зв'язки з іншими членами А. І. Т. розповість учасник конвенції д-р Іван Лисяк - Рудницький в доповіді, що відбудеться з рамени Історично - Філософічної Секції НТШ, в суботу, 23 березня 1963 р. в годині 7-ій вечером в залі Українського Інституту Америки, 2 схід 79 вулиця в Ню Йорку. Конференція призначена для ширшого громадянства. Конференцію відкриє проф. д-р Василь Ленцик і буде нею проводити. Доповідь д-ра Лисяк - Рудницького була заповіджена на лютий ц. р., ва з причини хвороби прелеґента не могла тоді відбутися.

З НАШИХ БУДНІВ

ПОРЯДКОМ КУЛЬТОБМІНУ

Як же часто чоловік гнівить Господа Бога, навіть в святому Пості, покпиваючи собі з різних ювілеїв і ювілятів! І надаремне! Не треба цього робити. Якби не ювілеї та всякі річниці, ми напевно не мали б нагоди оглядати й подивляти багатьох культурних імпрез, концертів, виставок, не згадуючи святочних академій.

Тільки дякуючи Лисенківським роковинам і невтомному Ігореві Соневицькому я, наприклад, мав щастя вперше бачити і чути тут, в Америці, „Ноктюрн" Миколи Лисенка, поставлений силами Оперного Ансамблю в „колонній залі" УВАН в Ню Йорку. Вправді ці колони заслонили мені Цвіркунів, Левка Рейнаровича і половину Ганусі Ширей, тільки Мартуся Кокольська стояла на естраді ціла, в повній своїй красі, а голоси тієї знаменитої трійці артистів піднімали наші душі, мов на янгольських крилах, і заносили чен, аж до „щастя райських брам".

Дуже культурна була імпреза, хоч і в концертовому оформленні, і якраз рівно рік часу після прем'єри „Катерини" в Брукліні наш Оперний Ансамбль задокументував, що він живе і ще не вмер, що йому, „не так тії вороженьки, як добрії люди", ворожили зараз по „Катерині". Рейнарович з Соневицьким подали собі дружньо руки й зобов'язались не підставляти ніг один одному. Іван Гош пристав на третього партнера, Ансамбль скріплено кількома молодими, а надійними талантами і шафа грає, покищо. В квітні „Ноктюрн" буде повторений в Ню Йорку, після того Ансамбль виїжджає на гостинні виступи до Філядельфії.

Але Філядельфія — це гонорне місто, тобто має амбіцію не лише брати, але й, час від часу, показати щось гідне, навіть метрополітальній публіці! І так, через тиждень, в суботу 30 березня, Ню Йорк буде свідком рідкісної своїм характером імпрези — сценічного вечора, присвяченого славній пам'яті Володимира Блавацького, великого майстра сцени, що згас десять років тому, осиротивши не лише філядельфійську Групу Акторів, але й всю нашу громаду, яка ще довго відчуватиме передчасну втрату тієї небуденної людини.

Наш голова ЛМКлюбу, Сергій Литвиненко, вже порозносив по місті афішки, з яких і видно, що з Філядельфії приїжджає до Ню Йорку вшанувати свого незабутнього директора вся, можна сказати, театральна еліта, видатні актори й акторки, між ними дружина Покійного, Євдокія Дичко-Блавацька. Будуть показані на сцені найкращі зразки із золотого репертуарного фонду Ансамблю Українських Акторів, фрагменти таких п'єс, як „Моє Слово" Стефаника, „Батурин" Богдана Лепкого, „Йоганна, жінка Хусова" Лесі Українки, „Антиґона" Жана Ануї (в перекл. Миколи Понеділка), „Народній Малахій" Миколи Куліша . . . Мій кум, з гордістю мушу сказати, поет Остап Тарнавський заокруглив вистави прологом і епілогом, д-р Григор Лужницький скаже вступне слово, а колеґа Олесь Лисяк додасть до того свій коментар.

Наш Літературно-Мистецький Клюб з деяким трепетом душевним обняв протекторат над імпрезою, але я думаю, що всякий страх на публіку тут безпідставний, що наша громада численною своєю участю на Вечері засвідчить, що вона зберігає і ще довго зберігатиме у вдячній пам'яті світле ім'я Володимира Блавацького.

Ікер

УВАГА! УКРАЇНЦІ УВАГА!
БАЛТИМОРУ, МД. І ВАШИНГТОНУ!

ОБ'ЄДНАННЯ Б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ (ОбВУА)

повідомляє, що

Ред. Іван КЕДРИН

виголосить доповідь на тему:

„Українство з перспективи 45-річчя (1918 - 63)"

БАЛТИМОР, Мд. — субота, 30-го березня ц. р., домівка „Самопомочі", Савт Бродвей, 239, година 6 попол.
ВАШИНГТОН, Д. К. — неділя, 31-го березня ц. р., „Олл Соулс", Юнітарна церква, вул. Гарвард і 16-та, Півн. зах., год. 3 попол.

Управа ОбВУА, Відділ в Нюарку, Н. Дж.

повідомляє, що

Річні Загальні Збори Членів

відбудуться

в неділю, 7-го квітня 1963 р.

в год. 3-ій по пол.
в домівці ОбВУА при Белмонт евню 9.

Т-ВО МУН, ВІДДІЛ В ШИКАГО

влаштовує

в середу, 27-го березня 1963 р.

о год. 7.30 веч.
в Домі Відділів УНСоюзу — 2435 W. Chicago Avenue

Товариський Вечір "SMOKER"

для членів, молоді і заінтересованих, стати членом активної українсько-американської молодечої організації.
ПЕРЕКУСКА — ТОВАРИСЬКА АТМОСФЕРА
РОЗВАГА

ПРЕДСТАВНИЦТВО ВО УНРАДИ В ЗДА
ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В ЗДА ІЗ БРАТНІМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

влаштовують

6-го квітня 1963 р. о год. 7.30 веч.

в УНДомі в НЮ ЙОРКУ
з нагоди виїзду

ІНЖ. О. БОЙДУНИКА

ДО ЕВРОПИ

СПІЛЬНУ ВЕЧЕРЮ

НА ЯКУ ЗАПРОШУЮТЬ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО НЮ ЙОРКУ И ОКОЛИЦІ

В неділю, 31 березня 1963 р. о год. 12-ій

в залі Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку
(149 2nd Avenue)

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ

МАЛЯРСЬКИХ ПРАЦЬ
Івана МАТУРИ
(Недавно прибув з Арґентини)

Відчинено — в суботи — 8-10 веч
в неділі — 1-8 веч.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У США

з великим смутком повідомляє про смерть відомого літературознавця, поета і перекладача

✝

Михайла ОРЕСТА (ЗЕРОВА)

що помер в Ауґсбурзі 12 березня 1963 року.
Вічна пам'ять Йому!

УПРАВА АКАДЕМІЇ

Замість квітів на могилу ідейної, заслуженої був. голови Т-ва Українська Захоронка у Львові
бл. п. СОФІЇ РАКОВОЇ
складаю 10 долярів
на сиріт у Відні, якими Покійна опікувалася.

Ольга ЦЕЛЕВИЧЕВА
був. орг. референтка того Т-ва

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього Творця
ненадійно відійшов у Вічність наш Найдорожчий
МУЖ, ТАТО, СИН, БРАТ, ЗЯТЬ і ШВАГЕР

бл. п. Олександер МАРКІВ

дипл. інженер,
директор-секретар і касир „Тітаніюм Корпорейшен", учасник Визвольних Змагань, поручник тяжкої артилерії у II. Світовій війні, активний член численних громадських Організацій.

Важким горем прибита дружина, діти й рідня Невіджалуваного Покійника, складають цим сердечну подяку всім, що взяли участь у Похоронах, за жертвовані св. Літургії, за вислови співчуття особисто й письмом, за молитви, вінки та всебічну підтримку.

Вислови глибокої дяки складаємо Веч. і Впр. Духовенству за молитви, за участь у похоронних обрядах і за св. Літургії. Особливо дякуємо Веч. о. проф. Н. Кушнірикові, пароховi церкви св. Архистр. Михаїла за провід у Похоронах і за глибоке прощальне слово. Дякуємо членам церковного хору, що під орудою п. мгра. В. Бринявського мистецьким співом звеличали Похорони.

Гарячу подяку комбатантам — товаришам Покійного складаємо на руки п. інж. К. Когутяка за велику моральну організаційну і матеріяльну поміч. Висловлюємо нашу глибоку вдячність Приятелям, що прибули навіть із далеких сторін, щоб участю у Похоронах виявити нам душевну підтримку. Дякуємо представникам Організацій за прощальні слова при могилі Покійника, а саме: п. Трамбле від Конт. Тітаніюм Корп.; п. інж. Федюшкові від Центр. Техн. Т-ва на Канаду і від Тіт. Інвест. Клюбу в Торонті; п. Голові КУК-у М. Грабові; п. полковникові Вальдштайнові — Голові Техн. Т-ва Монтреалу та п. інж. К. Когутякові — від Т-ва Дивізійників.

Нехай Всевишній Господь своєю ласкою винагородить усіх, що в нашому важкому горю були серцем при нас і нашому Дорогому Покійному товаришили на останнім відтинку дороги у Вічність. — У глибокім смутку:

дружина — ОКСАНА
доні — ТЕРЕНЯ, АНЯ
і Родина

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

повідомляє, що

З'ЇЗД ДЕЛЕҐАТІВ УЛТПА

10-ті Загальні Збори

відбудуться

в днях 22 і 23 червня 1963 р. (субота і неділя)

НА СОЮЗІВЦІ, ОСЕЛІ УНСОЮЗУ
в КЕРГОНКСОН, Н. Й.

До участи в З'їзді крім делеґатів запрошуємо усе членство УЛТПА.
Реєстрація учасників починається в п'ятницю, 21-го червня 1963 р.
Початок нарад в суботу 22-го червня о год. 8-ій рано.

Господарем З'їзду буде Відділ УЛТПА, Метрополія Ню Йорк, який влаштовує

БЕНКЕТ і БАЛЬ

в суботу 22-го червня о год. 8-ій веч.

Для родин членів УЛТПА і Шановних Гостей передбачена окрема товариська розвагова програма, в обох днях З'їзду. Просимо замовляти кімнати на Союзівці якнайскоріше безпосередньо на адресу адміністрації Союзівки
Ukrainian National Association Estate — Kerhonkson, N. Y.
Телефон: Kerhonkson 5641

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ УЛТПА:

Д-р Ростислав СОЧИНСЬКИЙ, голова
Д-р Михайло ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ, секретар

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

Зі спорту

ДІТРОЙТ АПРОБОВАНИЙ АМЕРИКАНСЬКИМ ОЛІМПІЙСЬКИМ КОМІТЕТОМ

Із сорока членів Американського Олімпійського Комітету 32 віддали свої голоси за Дітройт, як за те американське місто, яке малоб старатися про признання його за місце для Олімпійських Ігрищ 1968 року. Американський Олімпійський Комітет цим рішенням зобов'язався піддержувати перед Міжнародним Олімпійським Комітетом старання Дітройту і згідно зі словами голови АОК Кеннета Вілсона Дітройт має дуже добрі вигляди бути місцем Олімпійських Ігрищ у 1968 році. Міжнародний Олімпійський Комітет має вже пропозиції на відбуття Олімпійських Ігрищ 1968 року в таких містах: Дітройт, Мехіко, Буенос Айрес, Льозанна і Ліон. Останні літні Олімпійські Ігрища відбулися в ЗДА ще в 1932 році в Лос Анджелес і є надії, що Дітройтові пощастить у його стараннях. Дітройт вважають одним із найбільше відомих у світі міст ЗДА і в ньому вже почалася будова великого стадіону, який матиме 110,000 сидячих місць. Міжнародний Олімпійський Комітет розглядатиме пропозиції відносно місця Олімпійських Ігрищ 1968 року вже в жовтні цього року на своєму засіданні в Найробі, Кенія.

● **У Греції** святковано сторіччя теперішньої таможньої династії. З цієї нагоди король Павло виголосив в соборі, де відбувалась урочиста Богослужба, промову з деклярацією вірности народові і державі.

● Югославські власті повідомили, що в мин. році „здемасковано і схоплено докладно 415 шпигунів і закорд. аґентів", насланих до Югославії з ворожими для неї цілями. Нічого більше про тих „шпигунів і аґентів" не сказано.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ в щоденнику „СВОБОДА"

1 інч через одну шпальту за культурні імпрези (академії, посмертні згадки, розшуки, подяки)	$2.00
1 інч через одну шпальту за бизнесові оголошення (забави, бенкети, банки, продаж домів і т. п.)	$3.00
1 інч через одну шпальту за політичні оголошення (виборчі кампанії)	$4.00